

Fazla ve yersiz tahsil edilen komisyon primlerinin iadesinde belge düzeni ve gider kaydı hk.

Belge türü	Özelge
Kanun	VERGİ USUL KANUNU
Özelge no	B.07.1.GİB.4.34.19.02-019.01-1135
Tarih	23.03.2012

T.C.

GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI

İSTANBUL VERGİ DAİRESİ BAŞKANLIĞI

Mükellef Hizmetleri Usul Grup Müdürlüğü

Sayı : B.07.1.GİB.4.34.19.02-019.01-1135

23/03/2012

Konu : Fazla ve yersiz tahsil edilen komisyon primlerinin iadesinde belge düzeni ve gider kaydı.

İlgide kayıtlı özelge talep formunun tetkikinde, ... nin sigorta acenteliğini yaptığınız, ... adına düzenlediğiniz sigorta poliçelerinden dolayı ... nin Kurumunuza 20... yılında %.. prim komisyonu tahakkuk ettirmesi gerekirken sehven % ... prim komisyonu tahakkuk ettirdiği, bu nedenle sigorta şirketiyle aranızda yaptığınız ek sözleşmeye istinaden fazla ve yersiz ödenen komisyon primlerinin iadesi için ödeme planı oluşturulduğu ancak, ... nin yaptığınız ödemeler karşılığında tarafınıza dekont, tahsilat makbuzu vb. belgeler verdiği belirtilerek, bu belgelere istinaden geri ödenen sigorta komisyon bedellerinin kayıtlarınıza gider olarak intikal ettirilip ettirilemeyeceği hususunda görüş talep edilmektedir.

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 1'inci maddesinin 2'nci bendinde kurum kazancının, gelir vergisinin konusuna giren gelir unsurlarından oluştuğu, Kanun'un 6'ncı maddesinde kurumlar

vergisinin mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safı kurum kazancı üzerinden hesaplanacağı ve safı kurum kazancının tespitinde, Gelir Vergisi Kanununun ticari kazanç hakkındaki hükümlerinin uygulanacağı hükümlerine yer verilmiş olup safı kurum kazancının tespitinde Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 8'inci maddesi ile Gelir Vergisi Kanunu'nun 40'inci maddesindeki giderler, hasılatтан indirim konusu yapılmaktadır.

Diğer taraftan, Gelir Vergisi Kanunu'nun "Ticari Kazancın Tarifi" başlıklı 37'nci maddesinde; "Her türlü ticari ve sınai faaliyetlerden doğan kazançlar ticari kazançtır.", hükmü yer almış olup; aynı Kanun'un "Bilanço Esasında Ticari Kazancın Tespiti" başlıklı 38'inci maddesinde ise;

"Bilanço esasına göre ticari kazanç, teşebbüsdeki öz sermayenin hesap dönemi sonunda ve başındaki değerleri arasındaki müsbet farktır. Bu dönem zarfında sahip veya sahiplerce:

1. İşletmeye ilave olunan değerler bu farktan indirilir;
2. İşletmeden çekilen değerler ise farka ilave olunur.

Ticari kazancın bu suretle tespit edilmesi sırasında, Vergi Usul Kanununun değerlemeye ait hükümleri ile bu kanunun 40 ve 41 inci maddeleri hükümlerine uyulur." denilmiş, Gelir Vergisi Kanunu'nun 40'inci maddesinde safı kazancın tespit edilmesinde indirilecek giderler sayılarak 1'inci bendinde "Ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılan genel giderlerin" safı kazancın tespitinde indirilebileceği belirtilmiştir.

Ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılan genel giderler, Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarında sayılan kanunen kabul edilmeyen giderler dışında kalan ticari organizasyona bağlı olarak yapılan giderlerdir ve bunlara işletme gideri de denilebilir.

Ticari kazancın tespitinde iki temel ilke geçerlidir. Bunlar "dönemsellik" ve "tahakkuk esası" ilkeleridir. Tahakkuk esası ilkesinde, gelir veya giderin miktar ve mahiyet itibarıyla kesinleşmiş olması, yani geliri veya gideri doğuran işlemin tekemmül etmesinin yanı sıra, miktarının ve işlemten kaynaklanan alacağın veya borcun ödeme şartlarının da belirlenmiş olması gereklidir. Bu esas dikkate alındığında bir gelir unsurunun, özel bir düzenleme bulunmadığı sürece, mahiyet ve tutar itibarıyla kesinleştiği dönem kazancının tespitinde dikkate alınması gerekmektedir.

Tahakkuk kavramından, fatura düzenleme, tahakkuk fişi tanzim etme gibi, hukuki sonuç doğuran belli şekil ve usule tabi işlemler veya bu işlemlerin yapılabilmesi için gerekli hukuki ortamın oluşması anlaşılmaktadır.

Buradan da anlaşılabileceği üzere, tahakkuk esasının gereği ticari kazançta bir hasılatın ya da giderin ilgili olduğu dönemde ödenmiş olmasının bir önemi bulunmamaktadır. Ticari kazanç açısından giderin ve gelirin tahakkuk etmiş olması yeterlidir. Ancak dönemsellik ilkesinin gereği olarak bir gelir veya gider

tahakkuk etmiş olsa bile ilgili olduğu dönemle ilişkilendirilmesi gerekir.

Buna göre, dönemsellik ilkesinin işlerlik kazanabilmesi ancak vergi uygulaması bakımından tahakkuk etmiş sayılma vasfını taşıyan bir gelir ve giderin var olmasına bağlıdır.

Sonuç olarak tahakkuk ilkesi her zaman önde gelmekte ise de; tahakkuk esası ile beraber dönemsellik ilkesi de belirleyici bir fonksiyon üstlenmektedir.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun "İspat Edici Kağıtlar" başlıklı 227'nci maddesinde; "Bu Kanunda aksine hüküm olmadıkça bu Kanuna göre tutulan ve üçüncü şahıslarla olan münasebet ve muamelelere ait olan kayıtların tevsiki mecburidir."

Aynı Kanun'un "Tevsiki Zaruri Olmayan Kayıtlar" başlıklı 228'inci maddesinde,

"Aşağıdaki giderler için ispat edici kağıt aranmaz:

1. Örf ve teamüle göre bir vesikaya istinat ettirilmesi mutad olmıyan müteferrik giderler;
2. Vesikanın teminine imkan olmıyan giderler;
3. Vergi kanunlarına göre götürü olarak tespit edilen giderler.

1 ve 2 numaralı fıkralarda yazılı giderlerin gerçek miktarları üzerinden kayıtlara geçirilmesi ve miktarlarının işin genişliğine ve mahiyetine uygun bulunması şarttır."

Hükümleri mevcuttur.

Söz konusu Kanun'un 229-242'nci maddelerinde de bu Kanun'a göre düzenlenmesi ve alınması gereken fatura ve fatura yerine geçen vesikalar ile diğer evrak ve vesikalara ait hükümlere yer verilmiş olup dekont ve tahsilat makbuzu Vergi Usul Kanunu'nda sayılan tevsik edici belgeler arasında yer almamaktadır.

Diğer taraftan, 243 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile de, Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 257'nci maddesinin Bakanlığımıza verdiği yetkiye dayanılarak mükerrer belge düzenlenmesini önlemek amacıyla bankalar, sigorta şirketleri ve acenteleri, sermaye piyasası aracı kurumları ile ikrazatçılıkla uğraşanların faaliyetleri sırasında düzenleyecekleri belgelerle ilgili olarak düzenlemeler yapılmıştır.

243 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nin "B - Sigorta Şirketleri İle Acenteleri Tarafından Düzenlenecek Belgeler" başlıklı bölümünde;

"Sigorta şirketleri tarafından düzenlenen sigorta poliçileri (ek belgeler "-zeyilnameler-" dahil) Vergi Usul Kanunu uyarınca düzenlenmesi zorunlu belgeler kapsamına alınmış olup, sigorta şirketleri bu poliçeler ve ek belgelere (zeyilnameler) konu işlemlere ait tutarlar için ayrıca fatura

düzenlemeyeceklerdir." açıklamasına yer verilmiştir.

Öte yandan, 86 Seri No'lu Gider Vergileri Genel Tebliği'nin "4. Diğer Hususlar" başlıklı bölümünde;

"...

e) Sigorta İşlemlerinde Belge Düzeni

Bilindiği üzere, sigorta işlemleri dolayısıyla sigorta şirketleri ve acenteleri tarafından düzenlenecek belgelere ilişkin açıklamalar 243 ve 246 Sıra Nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğlerinde yer almaktadır. Buna göre, sigorta acenteleri tarafından sigorta şirketlerine sağlanan hizmetler nedeniyle ödenen komisyon bedelleri için sigorta şirketlerince sadece sigorta komisyon gider belgesi düzenlenmesi gerekmekte olup ayrıca acentelerce söz konusu bedeller için fatura düzenlenmeyecektir. Diğer taraftan, sigorta şirketlerinin sigortacılık faaliyeti dışında kalan diğer işlemleri için fatura düzenleneceği tabiidir.

..."

denilmiştir.

Bu hüküm ve açıklamalar çerçevesinde;

1. Dekont ve tahsilat makbuzlarının 213 sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamında fatura ve fatura yerine geçen vesikalar kapsamında değerlendirilmesi mümkün bulunmadığından ... ile aranızda yapılan ek sözleşmeye istinaden ... nin hatalı komisyon tahakkukundan doğan TL tutarındaki tahsil edeceği alacağı için fatura düzenlemesi gerekmektedir. Ek sözleşme protokolünün ... maddesi gereği ek kampanyalardan doğan ilave komisyon gelirleri için ise sigorta komisyon gider belgesi düzenleneceği tabiidir.

2. Şirketiniz ile ... Sigorta A.Ş. arasında düzenlenen protokolün ... maddesinde, ... Sigorta A.Ş.'nin hatalı komisyon tahakkukundan doğan ... TL tutarındaki alacağının, ... tarihinden itibaren ... ay içerisinde tahsil edilmesi yönünde anlaşmaya varıldığı görülmektedir.

Bu itibarla, firmanız tarafındanden acentelik faaliyeti karşılığı sehven %... oranında tahsil edilerek 20... hesap dönemi kurum kazancının tespitinde dikkate alınan komisyonların, fazla ve yersiz tahsil edilen %.. oranının üzerindeki kısmının, ödeme koşullarının da belirlendiği protokol gereğince ... tarihinde mahiyet ve tutar itibarıyla kesinleştiği dikkate alınarak, ödeme tarihleri dikkate alınmaksızın tamamının bu tarih itibarıyla kurum kazancının tespitinde gider olarak indirim konusu yapılması mümkün bulunmaktadır.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

(*) Bu Özelge 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 413.maddesine dayanılarak verilmiştir.

(**) İnceleme, yargı ya da uzlaşmada olduğu halde bu konuya ilişkin olarak yanlış bilgi verilmiş ise bu özelge geçersizdir.

(***) Talebiniz üzerine tayin edilmiş olan bu özelgeye uygun işlem yapmanız hâlinde, bu fiilleriniz dolayısıyla vergi tarh edilmesi icap ederse, tarafınıza vergi cezası kesilmeyecek ve tarh edilen vergi için gecikme faizi hesaplanmayacaktır.

Bu metin Mevzuat Bankası (mevzuat.vergibulustayi.com) aracılığıyla gib.gov.tr arşivinden alınmıştır. Resmî işlemlerde Resmî Gazete metni esastır. — 18.09.2026